

„A TERMÉSZET KÖNYVÉNEK ÚJRANYITÁSA”

tanulmány sorozat a klímasemleges Magyarország
elérésének megalapozásáról

Zlinszky János

**SDG KLÍMACÉL ÉS PÁRIZSI MEGÁLLAPODÁS:
VETÉLKEDÉS VAGY SZÖVETSÉG?**

Budapest, 2021

Szerkesztői előszó

Magyarország 2020 júniusában a világon hetedikként törvényben rögzítette, hogy 2050-re (újra) eléri a klímasemlegesség állapotát, vagyis a „Ne árts!” parancsát követve csak annyi üveg-házhatású gázt bocsát ki a légkörbe, mint amennyit a természetes rendszerek el is tudnak nyelni. Kevesebb, mint harminc évünk van tehát arra, hogy a „damaszkuszi úton” visszaforduljunk és - táplálkozva többek között hagyományainkból, valamint az elődeink által leírt tanokból ember és természet viszonyára vonatkozóan - visszataláljunk egy olyan harmonikus állapotba, amely hosszú távon garantálja jól létünket. A mostanihoz képest a klímasemleges társadalmi és gazdasági működés ugyanis csak alapvető belső és külső változások árán érhető el, amelyben valamennyi-ünknek szerepe lesz. Sem kizárólag másoktól, sem önmagában a technológiától nem várhatjuk a megoldást. Ráadásul nem csak a gyorsuló éghajlatváltozás fenyegető folyamatának lassítására kell odafigyelnünk, bolygónkon számos más súlyos környezeti probléma is egyszerre jelentkezik; a biológiai sokféleség csökkenésétől kezdve a légszennyezettségen át a vízválságig. Ezért a klímasemleges átmenet folyamata egyben egy sokkal tágabban értelmezendő (vissza)útkeresést is kell, hogy jelentsen az ember és természet közötti harmónia állapotába. Nincs azonban sok időnk. A következő években eldől, hogy mindezen kihívásokra válaszul együttélésünk visszatál-e egy békés, mindkét fél számára gyümölcsöző útra, vagy a viszony végletesen megromlik.

Jelen tanulmányorozat a 2020 áprilisában, az 50. Föld Napján megalakult [Green Policy Center](#) szakmai műhely bemutatkozó projektjéhez kapcsolódik. Ennek során elsősorban a keresztény-konzervatív szellemi körben kívánjuk előmozdítani az érdemi párbeszédet fenntarthatósági-, klímapolitikai- és egyéb környezetvédelmi ügyekben. Célunk egy, az elméleti megalapozást szolgáló, a keresztény-konzervatív gondolkodás természettel kapcsolatos viszonyáról, gondolatairól, illetve az aktuális helyzetben is releváns álláspontjáról szóló tanulmányorozat közreadása és az abban foglaltak további vitára bocsátása 2020 szeptemberétől kezdődően.

A tanulmányorozat az adott kereteken belül átfogó képet kíván felvázolni a fenti alapvető kérdésekhez kapcsolódóan, többek között

- a konzervatív filozófia és a keresztény egyházak releváns tanításainak,
- a nemzetközi térben Magyarország szerepének és felelősségének,
- a biztonsági kihívásoknak és az arra adható válaszoknak,
- a hazafiasság és a természet védelme kapcsolatának, valamint
- a szélesebb értelemben vett fenntarthatóság kérdéskörének bemutatása révén.

Megjegyzés: A tanulmányok elkészítésére olyan szerzőket kértünk fel, akik saját területük kiváló ismerői és egyben markáns véleménnyel rendelkeznek. Bízunk benne, hogy a megfogalmazottak alkalmasak lesznek arra, hogy gyümölcsöző vitákat generáljanak a fenti fontos kérdésekben. Ugyanakkor a szövegek kizárólag azok szerzőinek véleményét tükrözik és nem tekinthetők a Green Policy Center álláspontjának.

A Green Policy Centerről röviden

A Green Policy Center zöldpolitikával foglalkozó szakmai műhely, melynek elsődleges célja, hogy előmozdítsa az érdemi párbeszédet a fenntarthatósági-, klímapolitikai- és egyéb környezetvédelmi ügyekben, annak érdekében, hogy Magyarország 2050-es klímasemlegességi célja megvalósulhasson.

A Green Policy Center munkája során hagyományos értékeken alapuló, innovatív ötletek, szakpolitikai javaslatok és kutatások készítését folytatja a műhely munkatársai, szakértői és a területükön elismert szakemberek bevonásával. Célunk az ökológiai válság és a klímasemleges, fenntartható társadalmi átállás kérdéseinek megvizsgálása és javaslatok kidolgozása. Konkrét megoldásokra és gyakorlati lépésekre van szükségünk ahhoz, hogy 2050-re Magyarország valóban klímasemlegessé és fenntarthatóvá válhasson és megőrizhessük hazánk természeti értékeit. Ennek mentén a Green Policy Center támogatja konkrét projektötletek azonosítását, kidolgozását, és megvalósítását az állami, a gazdasági és a civil szektor szereplői számára. Már most is látjuk, hogy a klímaváltozás hozzájárul a különféle már meglévő veszélyek megnövekedéséhez, amelyek hazánkat és Európát is fenyegetik, így fontos az ökológiai válság biztonsági kihívásaival is szembenéznünk. Ehhez a Green Policy Center kockázatelemzéseket, hatástanulmányokat és szakmai javaslatokat készít, hogy gyermekeinket a következő évtizedekben is biztonságban tudhassuk.

A Green Policy Centert olyan fenntarthatósággal és éghajlatváltozással foglalkozó szakemberek alapították, akik széleskörű közigazgatási és üzleti tapasztalattal rendelkeznek a hazai és nemzetközi fenntarthatósági és klímapolitikai kihívások feltérképezésében és kezelésében. Közös bennünk a tenni akarás egy modern zöld megoldásokon nyugvó, klímasemleges és fenntartható Magyarország létrehozása iránt. A szakmai műhely munkatársai többéves tapasztalattal rendelkeznek klímapolitikai és fenntarthatósági tanácsadásban és stratégiaalkotásban a köz- és magánszférában egyaránt. Részt vettek hazai és nemzetközi stratégiák, cselekvési tervek, jogszabályok és projektek megalkotásában, értékelésében. Széleskörű kapcsolatrendszerrel rendelkeznek mind a magyar, mind a nemzetközi fenntarthatósági körökben, így a felmerülő környezeti kihívásokra megalapozott és sokszínű megoldásokat tudnak adni.

Ajánlás

A Szerzőnél hitelesebben kevesek mondhatnak véleményt az SDG célokról, illetve azok klímaváltozáshoz való tényleges kapcsolatáról, hiszen ehhez ugyancsak ott kellett volna lenni eme 'soft law' dokumentum születésénél. Márpedig Zlinszky János ott volt, jelentős szerepet játszva a szakmai alapok megteremtésében és a tárgyalások háttérében. Nyilván tudományos-szakmai szempontból még alaposabb javaslatok, intézkedési programpontok is belekerülhettek volna számos területen az ENSZ – mára már – zászlóshajónak tekinthető dokumentumába, de a nemzetközi tárgyalások menetét, rendjét, a szükséges alkukat ismerve ennek aligha volt realitása. Úgy vélem, azt hozták ki az előkészítők és a tárgyaló felek a Fenntartható Fejlődési Célokból, amit ott és akkor lehetett. 2015 más tekintetben is meghatározó évvé vált a fenntartható fejlődés történetében, így ekkor adta ki Ferenc pápa is a Laudato 'Si enciklikát, és az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye keretében létrejött Párizsi Megállapodás is ennek az évnél végén került tető alá. Mindez reményt keltőnek tűnik, mintha a világ közvéleménye, politikai és vallási közösségei valamennyire megvilágosodtak volna abban, hogy a 'fejlődés' (már amennyiben valóban az volt) jelen formája nem tartható, tehát felül kell vizsgálni a fejlődési modellt, vagy másként 'ökológiai megtérésre' van mulhatatlanul szükség. Ugyanakkor az azóta eltelt idő kevésbé biztató abban a tekintetben, hogy mindegyre közelebb kerül. Azt még nem tudhatjuk, vajon a tavaly berobbant és még – utóhatásaival egyetemben - ki tudja meddig tartó COVID19 járvány ráerősített-e a változásokat követelők mondandójára, követeléseik jogosságára, noha üzenete egyértelműen a természeti környezet legalább megmaradt részeinek háborítatlanságát célozza. Mekkora sokk kell az emberiségnek ahhoz, hogy felismerje, mi is fennmaradásának záloga, illetve elfogadja, hogy csupán a jelen generációk kötelezettségvállalásai képesek valóban élhető jövőt adni az utánunk következő nemzedékeknek? Az viszont kétségtelen, hogy bármilyen változás nemzetközi összefogás nélkül nemigen valósulhat meg.

A fenntartható fejlődés és annak a 17 SDG célban megjelenő mai elemei nem előzmény nélküliek, amint erre a tanulmány is rámutat, hiszen mindez egy lassú építkezési folyamat közbeni eredménye. A klímaváltozás elleni fellépés e folyamatban nem eltérő valami, hanem annak szerves része, egy komplex, integrált – vagy holisztikus – rendszer összetevője, ami hivatalosan ugyancsak 1992-ben vett kezdetét, de minden elemében összefonódik a fenntartható fejlődéssel, attól el nem választható. Önmagában az a pontosság, ahogy a Szerző végigvezeti az olvasót, hogy a 17 cél és 169 alcél vagy feladat között valójában miként jelenik meg és illeszkedik szervesen a klímavédelem az építménybe, illetve tárja elénk, miként egészül ki az SDG kölcsönösen a Párizsi Megállapodás elvárásaival, mindenki számára meggyőző. A most vagy korábban e téren

megjelenő programok, politikák – környezetvédelem, fenntartható fejlődés, klímavédelem, zöld gazdaság, körforgásos gazdaság – valójában egy célt szolgálnak, mert nem eltérő irányultságok, hanem a már hivatkozott fejlődési és – tegyük hozzá – értékrendi, szemléleti modellváltás esetleg különbözőnek látszó, de minden kétséget kizáróan együttes érvényesülést megkövetelő vonatkozásai, szoros együttműködésben, vagy még inkább egy töről fakadó önazonosságban. A Szerző összegzésében azt írja az SDG és a klímavédelem kapcsán: „Egy hatékony kormányzati klímapolitika egy rendszerként kell, hogy kezelje a kettőt, az előnyöket egyesítve.” Ehhez tenném hozzá: nem csak a kettőt, hanem az e körben mozgó összetevők mindegyikét, mert semmivel nem váltható fel a rendszerszemlélet és együttes felelősség, mindennek egységes szabályozási rendszerré transzformálása. E tanulmány ennek kiváló tudományos levezetése.

Bándi Gyula

egyetemi tanár, PPKE
a Jövő Nemzedékek Szószólója

Összefoglaló

Az ENSZ Fenntartható Fejlődési céljait (SDGs) végigpásztázva rögtön feltűnik, hogy egyetlen cél, mégpedig a 13. számú „klímacél”, lábjegyzettel rendelkezik: elismeri az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye (UNFCCC) elsődleges illetékességét a klímapolitika területén. E tanulmány körülménye a klímavédelem pozícióját a Célrendszerben, és megmutatja, hogy a Párizsi Megállapodás több ponton is új feladatokkal (target) egészíti ki a 2030-ig terjedő globális fenntarthatósági agenda eleve gazdag klímavédelmi tartalmát. A Párizsi Megállapodás jogilag erősebb, ugyanakkor annak átfogó célját az SDG rendszer „váltja aprópénzre” ágazati szinten. Egy hatékony kormányzati klímapolitika egy rendszerként kell, hogy kezelje a kettőt, az előnyöket egyesítve.

A globális felmelegedés a fenntarthatósági agendában 2012-ig

Mire ez a tanulmány megjelenik, szinte napra pontosan telik el 50 esztendő, fél évszázad, a „Limits to growth”² címmel megjelent első Római Klub-jelentés alapját képező többéves kutatás eredményeinek publikálása óta. A kutatócsoport által használt modell különböző politikai prioritások mentén való futtatásai, mint valami szimulátor, rajzolták fel e prioritások érvényesítésének következményeit a társadalom és a gazdaság fontos indikátorainak értékeire a XXI. század végéig. Elnagyoltan, de mégis a valósághoz híven kimondhatjuk, hogy a következő fél évszázadban az Egyesült Nemzetek Szervezete legalább három³ komoly, átfogó (és mindeddig sikertelen) politikai kísérletet tett arra, hogy a nemzetközi közösséget a túllövés-összeomlás típusú, „Business as usual” pályájáról⁴ letérítse, és a politikai prioritásokat úgy állítsa át, hogy azok a „növekedés – stabilitás” típusú pályára⁵ vezessék át az emberiséget és a világgazdaságot.

E három holisztikus kísérlet: a környezetvédelem elvi alapjainak lerakása a stockholmi „Human Environment” konferencián⁶, a globális fenntarthatóság első teljeskörű programjának, az Agenda 21-nak⁷ az elfogadása a Rio de Janeiro-i „Environment and Development” konferencián, és legutóbb az ENSZ 68. Közgyűlésének 2015. 70/1. sz. határozata⁸, „A fenntartható fejlődés 2030-ig megvalósítandó programja”.

¹ Apologia: e tanulmány szerzője tagja lehetett az ENSZ Nyílt Munkacsoportja (UN OWG) elnöksége szakértői stábjának, s így részese és tanúja a célrendszer kikristályosodásának is. E minőségében számol be tapasztalatairól, illetve értékeli, s ezért ez a tanulmány a szokásosnál – vagy akár az olvasó által illendőnek érzhetőnél – jóval kevesebb hivatkozást tartalmaz külső forrásokra.

² D. Meadows, J. Randers and D. Meadows(2004): Limits to growth – the 30-year update. Chelsea Green Publishing Company, Vermont. Magyarul: Donella Meadows, Jörgen Randers, és Dennis Meadows: A növekedés határai – harminc év múltán. Ford. Déri Andrea. Kossuth kiadó, Budapest, 2005.

³ Az ENSZ környezetvédelmi és fenntartható fejlődés tárgyú konferenciáinak dokumentációja elérhető pl. itt: <https://www.un.org/en/conferences/environment>

⁴ D. Meadows, J. Randers and D. Meadows: Limits to growth – the 30-year update. Scenario 2., pp. 171-174

⁵ D. Meadows, J. Randers and D. Meadows: Limits to growth – the 30-year update. Scenario 9., pp. 244-248

⁶ Stockholm Declaration and Action Plan for the Human Environment, 1972, lásd pl.: <http://undocs.org/en/A/CONF.48/14/Rev.1>

⁷ <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

⁸ A továbbiakban mindig a határozat bilingvis kiadásának magyar nyelvű változatából idézünk. Elérhető itt: https://jak.pke.hu/uploads/collection/545/file/Vilagunk_atalakitasa.pdf

A Stockholmi konferencia elvei és ajánlásai még nem foglalkoztak a globális felmelegedéssel és a klímaváltozással, mint nevesített, alrendszer-szintű problémával, bár visszatekintve látható, hogy mind a – mai szóval kifejezve – mitigáció, mind az adaptáció területéhez tartozó intézkedésekkel igen (viharkárok, sivatagosodás, talajpusztulás, növénytakaró pusztulása stb.). Az Agenda 21 már tartalmazott referenciát az egyidejűleg megszületett Éghajlatváltozási Keretegyezményre (UNFCCC),⁹ de emellett maga a program is kitért a globális felmelegedéssel kapcsolatos intézkedési javaslatokra az energiatermelés, közlekedés, iparfejlesztés, és terület-használat vonatkozásában.

A 2012-ben rendezett „Rio+20” (hivatalos nevén UN Conference on Sustainable Development, UNCSDD) konferencia zárónyilatkozata¹⁰ (címe magyarul talán „Áhított jövőnk” vagy „Kívánatos jövőnk” kifejezéssel fordítható), elismerve ugyan a UNFCCC végrehajtásának fontosságát, illetve az Egyezmény keretei közt folyó erőfeszítéseket¹¹, saját szövegében¹² is kitér az éghajlat-változással kapcsolatos teendőkre.

Röckström és társainak emblematikus cikke bolygónk biztonságos mozgásteréről (Planetary Boundaries¹³) szintén nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a természeti erőforrás-krízis ismét odakerült a reflektorfénybe a Millenniumi Fejlesztési Célok¹⁴ által fémjelzett humán erőforrás-krízis mellé a „Rio+20” konferencián. Mint ismeretes, az a három nagy ökológiai alrendszer, amellyel kapcsolatban a bolygó biztonságos mozgásteréről szóló tanulmány úgy nyilatkozott, hogy stabilizálásuk lehetősége tudományosan már nem garantálható, a biodiverzitás, a klíma, és a nitrogénciklus volt.

Az UNCSDD konferencia záródokumentumának rendelkező része¹⁵ felsorolja a fenntartható fejlődés vertikális (thematic) és horizontális (cross-sectoral) problématerületeit. A sorozatban szereplő „Climate Change” alfejezet¹⁶ erős kifejezésekkel ecseteli a romló helyzetet, megállapítja, hogy a UNFCCC-n belüli megállapodások és vállalások súlyos lemaradásban vannak. Ezekben a bekezdésekben már nincs ott a korábbi „disclaimer”, amely a területet elsősorban a UNFCCC hatáskörébe utalná, viszont hangsúlyozzák a teljeskörű, globális összefogást, és a sürgős cselekvést.

⁹ Agenda 21 Chapter 9., 9.1.: It is recognized that many of the issues discussed in this chapter are also addressed in such international agreements as (...) the 1992 United Nations Framework Convention on Climate Change and other international, including regional, instruments. In the case of activities covered by such agreements, it is understood that the recommendations contained in this chapter do not oblige any Government to take measures which exceed the provisions of these legal instruments.

¹⁰ Future we want, lásd pl. <https://sustainabledevelopment.un.org/futurewewant.html>

¹¹ E tanulmánynak nem célja, hogy az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye végrehajtásának, a Részes Felek Konferenciáinak – akár csak vázlatos vagy összefoglaló történetét vagy értékelését adja. Arra a megállapításra szorítkozik, hogy a Kiotói Jegyzőkönyv megszületésének eufóriájából, és végrehajtásának kijózanító tanulságaiból okulva, a Részes Felek először a 2009-es Koppenhágai Konferencián tettek határozott, ambíciózus kísérletet arra, hogy a felmelegedést ténylegesen megállítani képes megállapodásra jussanak – végül sikertelenül.

¹² Future we want, „25. We acknowledge that climate change is a cross-cutting and persistent crisis and express our concern that the scale and gravity of the negative impacts of climate change affect all countries and undermine the ability of all countries, in particular, developing countries, to achieve sustainable development and the Millennium Development Goals and threaten the viability and survival of nations. Therefore we underscore that combating climate change requires urgent and ambitious action, in accordance with the principles and provisions of the United Nations Framework Convention on Climate Change.”

¹³ Rockström et al.: A safe operating space for humanity, Nature, 461, 472-475 (2009) <https://www.nature.com/articles/461472a>

¹⁴ Lásd pl.: <http://www.menszt.hu/hu/tudnivalok/millenniumi-fejlesztési-celok>; <https://www.un.org/millenniumgoals/>

¹⁵ Future we want, V./A. rész, Framework for Action and Follow-up, 104 – 244 bek.

¹⁶ Future we want, 190-192. bek.

Ezt követően a rendelkező rész második része¹⁷ az előzőkben felsorolt problémákat orvoslandó, fenntartható fejlesztési¹⁸ célok („a set of sustainable development goals”) kidolgozását rendeli el, egy az ENSZ kebelén belül erre a feladatra felállítandó *ad hoc* nyílt munkacsoport (OWG)¹⁹ által. A záródokumentum óvatos megfogalmazása szerint ezek a célok „a 2015 utáni nemzetközi fejlesztési rezsim kialakításához fognak hozzájárulni”. A zárónyilatkozat nagy vonalakban megadja azt is, hogy mit ért célok alatt, azoknak milyen kritériumoknak kell megfelelniük. Itt válik világossá, hogy a Millenniumi Fejlesztési Célok megvalósítására kijelölt 15 év leteltével az azt követő program egyfelől folytatni hivatott az MDG tématerületein az erőfeszítéseket, másfelől azonban a „post-2015” programot az öko-szociális fenntarthatóság egészét célozva, teljesskörűvé kell bővíteni. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy vissza kell hozni az 1992-es „Agenda 21”²⁰ teljes spektrumát – ám korlátozott számú²¹ cél alá rendezve. Az Agenda még 38 tematikus fejezetből állt, a Millenniumi Célok már csak nyolcan voltak²² – nyilvánvaló volt, hogy a „címlapért”, a 2015-2030 közti időszakra nevesített célok közé sorolandó prioritásokért éles szakmai és politikai küzdelem várható.

A klímavédelem a fenntartható fejlesztés kiemelt, nevesített céljai között

Említettük már, hogy az UNCSO előkészítő anyagai²³, illetve a konferencia záródokumentuma számos megoldandó kérdést, fejlesztési feladatot soroltak fel a 2015 utáni időszakra. A UN OWG munkája²⁴ kezdetén, mintegy „leltározva”, a tagországok összesen 31 témakört jelöltek meg, mint olyan tüzetesebb vizsgálatra érdemes problémát, amelynek szoros összefüggése van az öko-szociális fenntarthatósággal. E 31 tématerület vonatkozásában megfogalmazódó teendőket végül 16 (+1) politikai cél köré csoportosították, 169 konkrét, kézzelfogható, határidős feladat formájában.

¹⁷ Future we want, V./B. rész, Sustainable Development Goals, 245-251 bek.

¹⁸ A „sustainable development” kifejezést, amikor dokumentumok címének fordításáról van szó, a bevett szóhasználat szerint „fenntartható fejlődés”-ként hozzuk. Azonban itt is le kívánjuk szögezni, hogy a (szak)kifejezés hazai fordítása a kezdetektől sajnálatosan hibás. A „development”, mint kormányzati célkitűzés, vagy politikai szakterület, magyarul nem fejlődés, hanem fejlesztés! A kormányzat nem külső megfigyelőként viszonyul a „development”-hez, fejlődésként, hanem a fejlesztés a kormányzati munka központi kérdése, par excellence feladata! A fenntarthatóságra vonatkozó ENSZ dokumentumok és más nemzetközi megállapodások és nemzeti politikák éppen arról szólnak, hogy ez a fejlesztés a fenntartható állapot felé, a környezeti és társadalmi szempontból tarthatatlan állapottól elfelé mozdítsa az öko-szociális rendszert.

¹⁹ A nyílt munkacsoport majd akkor válik tulajdonnévvé, amikor a konferenciát követően a UN Open Working Group valóban feláll és megkezdí működését. Hasonlóképp, az OWG javaslatának 2014 júliusi elfogadása óta beszélhetünk „a” (nagybetűs) Fenntartható Fejlesztési Célokról.

²⁰ Az „Agenda 21” céljainak, tartalmának fenntartása, illetve a végrehajtás iránti elkötelezettség ismétlése 1992 óta minden fontosabb releváns ENSZ-nyilatkozatnak, így a „Future we want” zárónyilatkozatnak is tartalma.

²¹ „limited in number”

²² A 40 fejezetből az 1., illetve 23. fejezetek bevezetők egy-egy részhez.

²³ Pl.: „Resilient people, resilient planet”, https://en.unesco.org/system/files/GSP_Report_web_final.pdf; „21 issues for the 21st century – UNEP Foresight Report”, https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/8056/-21%20Issues%20for%20the%2021st%20Century_%20Results%20of%20the%20UNEP%20Foresight%20Process%20on%20Emerging%20Environmental%20Issues-20121098.pdf?sequence=3&amp%3BisAllowed; K. Raworth (2012) „A safe and just space for humanity”. Oxfam discussion papers. https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/file_attachments/dp-a-safe-and-just-space-for-humanity-130212-en_0_4.pdf

²⁴ Az „SDG” célrendszer sikeres létrehozása, egyhangú elfogadtatása, és határidőre való benyújtása a Nyílt Munkacsoport és annak elnöksége részéről a maga nemében egyedülálló szakmai és diplomáciai teljesítmény volt, melynek részletes leírása vagy értékelése nem ezen írás feladata. A következőkben csupán azt tekintjük át röviden, hogy milyen folyamatban és milyen szakmai megközelítések vitájában jött létre végül a 13. Cél.

A UN OWG munkája során egyszerre több szakterület követelményeit is figyelembe kellett, hogy vegye, ha, egyrészt, szakmailag legalább „elégésgesen” ambíciózus feladatrendszert akart alkotni, másrészt, ha azt konszenzussal akarta elfogadtatni egy nem csupán „Open”, hanem valójában „Comprehensive” munkacsoporttal²⁵. A „sustainability science” nemzetközi képviselői – ideértve az ENSZ szakosított intézményeit – azt ellenőrizték folyamatosan, hogy a feladatok (target) összessége, ha a nemzetközi közösség elvégezné őket, valóban képes lenne-e stabilizálni az ökoszociális rendszert. A szakmai vitákban jelen volt az a törekvés is, hogy egyes szempontokat minél több politika-területen érvényesíteni lehessen. Mindeközben a tagállami kormányok képviselői azt ellenőrizték, hogy politikai célkitűzéseik, bel- és külpolitikai prioritásaik szerepelnek-e kellő súllyal a javaslatban. Legkomolyabb politikai eredményként kétségkívül azt tudták elkönyvelni, ha az adott prioritást „stand-alone” célként sikerült elfogadtatni. Mivel a célok száma nyilvánvalóan korlátozott volt, a *célok*ért, mint pozícióért folyt nagyobb politikai küzdelem, s ennél valamivel könnyebb volt fontos szempontok horizontális, rendszerszintű megjelenítését elérni a *feladatok* (target) meghatározása során.

E fontos „horizontális” szempontok közt a Nyílt Munkacsoportban nem volt kétséges a klímaprobléma alapvető fontossága, sürgőssége. Kezdetől megfogalmazódtak és gyűltek azok a feladatok, amelyek a különböző politika-területeken az éghajlatváltozásra voltak hivatottak reagálni. A nagy vita inkább a politikai téren folyt, azon kérdés körül, hogy a klímakérdés teendői külön önálló célban, „vertikálisan” szerepeljenek-e, vagy pedig maradjon a klíma a nagy, horizontálisan megjelenítendő szempontok, prioritások egyike. Az érvelést számos szempont befolyásolta, így kétségkívül az is, hogy az ENSZ tagállamok, mint az Éghajlatváltozási Keretegyezmény részes felei, az OWG folyamattal párhuzamosan a UNFCCC Részes Felek Konferenciáin is dolgoztak az éghajlatváltozás elleni teendők megfogalmazásán, egy újabb megállapodás előkészítésén. A kérdés tehát nem is az volt, hogy tartalmazzon-e az új, „post-2015” globális fejlesztési megállapodás az éghajlatváltozással kapcsolatos *feladatokat*, hanem hogy a „politikai kirakatba”, „plakátokra” kerülő *célok* között ott legyen-e nevesítve ez az ügy, vagy sem.

A részletes elemzés fonalát azon a ponton vesszük fel, amikor az ENSZ 70. közgyűlése 2015 szeptember 25-én A/RES/70/1. számú határozatába foglalta és megszavazta, „Világunk átalakítása” címmel, „a fenntartható fejlődés 2030-ig megvalósítandó programját”. Mint tudjuk, ennek a „post-2015”-programnak a leglényegét képezi a Nyílt Munkacsoport által 2014 nyarán véglegesített, elfogadott, és az ENSZ Közgyűlésnek benyújtott 17 Fenntartható Fejlődési Cél (FFC)²⁶. Ezek közül, mint ismeretes, a 13. cél, a „Klímacél”:

13. Sürgősen cselekszünk a klímaváltozás és hatásai leküzdése érdekében*.
*Elismerve azt, hogy az ENSZ éghajlatváltozási keretegyezménye az elsődleges nemzetközi és kormányközi fórum a klímaváltozásra adott globális válasz kialakítására.

A tagországok tehát elfogadták azt a szempontot, hogy a klímakérdés *hiánya* egy ilyen felsorolásból – amely mintegy a nemzetközi közösség (és egyben a Tagországok kormányai!) legfontosabb teendőinek felsorolása, és mint ilyen, teljeskörű akar lenni – teljesen rossz, félrevezető üzenetet hordozna.

²⁵ A UNCSD konferencia zárónyilatkozata egy legalább 30 tagállam részvételével felállítandó munkacsoportról rendelkezett. Az OWG-hez azonban végül majdnem az összes ENSZ-tagállam csatlakozott!

²⁶ Felsorolásukat lásd pl: https://jak.ppke.hu/uploads/collection/545/file/Vilagunk_atalakitasa.pdf; pp. 56-59.

A 17-ből a klímacél az egyetlen, amely lábjegyzettel, „disclaimerrel” van ellátva. Ezt a lábjegyzetet hétköznapi nyelvre többféleképp fordíthatjuk. Véleményem szerint ezt jelenti: „a klímaváltozás elleni küzdelem és az ahhoz való alkalmazkodás az öko-szociális rendszer stabilizálásának elengedhetetlen feltétele, ezért legfontosabb teendőink közé soroljuk. A nemzetközi közösség azonban kijelenti, hogy a 2030-ig terjedő fenntartható fejlődési célrendszer most *rögzített klímavédelmi tartalmát* a jövőben az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye tárgyalási folyamataiban *továbbfejleszti, kiegészíti és alakítja.*”

A továbbiakban két kérdést vizsgálok. Az első: hogyan értékelhetjük a fenntartható fejlődési célrendszer (SDGk) klímavédelmi tartalmát? A második: ehhez képest hogyan értékelhető az a tartalom, amit ehhez a UNFCCC keretében zajló tárgyalási folyamat 2015 végén hoztatott?

A Fenntartható Fejlődési Célrendszer klímavédelmi tartalma

A dedikált klímacél

Mint láttuk, a klímaváltozás elleni küzdelem nevesítve megjelent a „kirakatban” a világ legfontosabb 17²⁷ teendője csokrában. Azonban, ha elégedetten és kíváncsian felnyitjuk a dokumentumot a 13. célnél, első látásra akár csalódottak is lehetünk. Ezt olvassuk:

13. célkitűzés: Sürgősen cselekszünk a klímaváltozás és hatásai leküzdése érdekében

13.1 Minden országban megerősítjük az éghajlatváltozás okozta veszélyekkel és a természeti csapásokkal szembeni ellenálló- és alkalmazkodóképességet.

13.2 A nemzeti irányelvekbe, stratégiákba és tervekbe belefoglaljuk az éghajlatváltozással kapcsolatos intézkedéseket.

13.3 Fejlesztjük és bővítjük egyéni és intézményi képességeinket az éghajlatváltozás enyhítésével, az alkalmazkodással és a korai előrejelzéssel kapcsolatos oktatás és tájékoztatás területén.

13.a Valóra váltjuk a fejlett országoknak az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye keretében tett azon vállalását, hogy 2020-ra közösen, minden lehetséges forrásból évi 100 milliárd dollárt gyűjtenek a fejlődő államok szükségleteinek fedezésére, érdemi éghajlatváltozás-mérséklő intézkedések átlátható finanszírozására, továbbá, hogy a lehető leggyorsabban feltőkésítik és működésbe hozzák a Zöld Éghajlatváltozási Alapot.

13.b Támogatjuk azokat a szervezeti-módszertani megoldásokat, amelyek segítségével a legkevésbé fejlett országokban (...) növelhető az éghajlatváltozással kapcsolatos hatékony tervezésre és irányításra képesített szakértők száma (...)

Először is megütközést kelthet, hogy egy ilyen horderejű és ilyen nagy alrendszerre vonatkozó cél alatt csak 5 (3 + 2) feladat található. Hisz például a 3., 8., 12., 15., 16. célok egy-egy tucat feladattal, (teendővel, *targettel*) „büszkélkedhetnek”! Ami pedig az öt feladat tartalmát illeti, szintén maradhat hiányérzete az olvasónak. Nézzük részletesen:

²⁷ Itt most nem diszkutáljuk azokat a kérdéseket, hogy egyrészt, a 17 logo alatt több mint 17 különálló cél van deklarálva (lásd pl. SDG 2, 8 10, 17), másrészt viszont a 17. cél minden hasznossága és értékes tartalma mellett is lényegileg politikai eszköz a többi 16 elfogadása érdekében, aféle lábjegyzet, eszköztár.

A 13.1. adaptációs feladat, tartalma az éghajlatváltozással kapcsolatos speciális ellenálló- és alkalmazkodóképesség erősítése. „Erősítése” – meddig, mennyire? Kvantitatív indikátor hiányában kétségkívül politikai jóindulat kérdése az értelmezés. Mégis: nagy jelentőségű, hogy a reziliencia, mint feladat, nevesítve bekerült (egyébként, mint majd látjuk, több helyen is!) a fenntarthatósági programba.

A 13.2. az éghajlatváltozással kapcsolatos intézkedésekről szól a nemzeti szintű stratégiákban és tervekben. Kétségkívül, már-már magától értetődően fontos, alapvető teendő – ugyanakkor általában „belső soft law” természetű dokumentumokat eredményez az országok többségében. A stratégiáknak, fejlesztési koncepcióknak, terveknek nincs az a kikényszeríthetősége, mint a törvényeknek; cinikusan szólva „nem kerül semmibe” teljesíteni (legalábbis nem feltétlenül).

A 13.3. tartalma az oktatás-képzés-intézményteremtés a mitigáció, adaptáció, ezen belül a korai előrejelzés területén. Ez is, az előzőkhöz hasonlóan önmagában fontos, sőt nélkülözhetetlen teendő, ugyanakkor lassú, késleltetett hatású intézkedés – olyan helyzetben, amiről a szalagcím azt mondja: „Sürgősen cselekszünk...”!

Mint ismeretes, az SDG rendszerben a betűkkel jelölt feladatok a számokkal jelölteknek mintegy végrehajtási eszközei. A klímacél alatt két ilyen találunk. A13.a „csak” egy létező (mégoly fontos!), korábbi vállalás teljesítésére való figyelmeztetés, az elkötelezettség megerősítése hangzik el. Semmi új, noha kétségkívül nagy horderejű. A 13.b pedig voltaképp a 13.2 és 13.3 feladatoknak a legszegényebb országokban való megoldását hivatott támogatni, s mint ilyen, a fejlett Észak számára a 13.3 feladatba valójában eleve beleértendő lenne. Explicitté tételének politikai jelentősége van csupán.

És ezzel első látásra ki is merül a Célrendszer klímára vonatkozó tartalma! És valóban, akár az is leszűrhető lenne, hogy a Nyílt Munkacsoport azon lábjegyzete, hogy „*az ENSZ éghajlat-változási keretegyezménye az elsődleges nemzetközi és kormányközi fórum a klímaváltozásra adott globális válasz kialakítására*”, azt akarja mondani, hogy „a lényeges, részletekbe menő mitigációs és adaptációs döntések meghozatalát, noha kétségkívül részét képezik az ökoszociális fenntarthatóságért megteendő intézkedéseknek (ezt jelzi a klímacél szerepeltetése az SDG-k közt!), átengedjük-visszaautaljuk a UNFCCC hatáskörébe”. A valóságtól azonban mi sem állhatna távolabb.

Az előzőekben említettük, hogy a fenntartható fejlődési célrendszer kidolgozásának két-éves folyamatában végig jelen volt az a kérdés, hogy a klímavédelem ügye átfogó, horizontális szempontja legyen-e a célrendszernek, vagy kapjon-e ez a téma és annak teendői önálló célt, netán mindkettőt? Mivel a kérdés azon részében, hogy maga a téma horizontális jelentőségű és természetű, a szakmai egyetértés megvolt, így a szempont horizontális érvényesítése, megjelenítése a kezdetektől folyamatosan jelen volt a javaslatokban²⁸. Ez a horizontális megjelenítés tehát organikusan ki tudott alakulni, és az önálló klímacél elfogadásával sem veszett el.²⁹ Érdeemes végignézni, mi mindenre terjednek ki, hány területen és hogyan jelennek meg további klímavédelmi feladatok

²⁸ Érdemes megjegyezni, hogy a klímához hasonlóan több más ilyen fontos horizontális szempont érvényesülése lelhető fel a programban: ilyenek pl. a gyermekek, a nők, család, az ifjúság, az idősek, a migránsok, a bennszülött népek, a fogyatékkal élők jogai és szempontjai, a legszegényebb országok segítése, a reziliencia, a jogállam megerősítése.

²⁹ Megintcsak: jegyezzük meg, hogy pl. az 5. cél, a női egyenjogúság kérdése hasonló utat járt be fordított irányban: már a MDG-ok közt is önállóan szerepelt, s ezt a helyzetét megtartva, speciális szempontjai sok más célterületen is megfogalmazódtak.

Leegyszerűsítve, a klímavédelmi teendőket a mitigációs, az adaptációs, és a win-win kategóriákba szoktuk sorolni. A mitigációs lehetőségek vagy az ÜHG-kibocsátás csökkentésére (input, forrás-oldal), vagy az ÜHG-elnyelésre vonatkoznak (output, nyelő-oldal). A forrásoldali lehetőségek abban (is) különböznek, hogy az üvegházgáz-kibocsátás változásának folyamatába hol avatkozik be az illető intézkedés. A jól ismert Impact = (f)Population, (f)Affluence, (f)Technology összefüggést alapul véve a lehetséges, terhelést csökkentő politikák célozhatják a népesedési helyzetet, az anyagi javakkal való ellátottságot, a fogyasztási színvonalat, mintázatot, az áruk, be rendezések és az infrastruktúra energiahatékonyságát, s végül az energia előállításának CO₂-intenzitását. (Az output, kimeneti oldalon természetesen a természetes és mesterséges nyelők működésének befolyásolása mindehhez előjelesen hozzáadódik.) De a klímavédelmet szolgálják azok a megvalósítási eszközökre (means of implementation) vonatkozó teendők is, amelyek akár kormányzástani (governance) akár pénzügyi, akár technológiai-képzési, akár monitoring szempontból kifejezetten támogatják azt. A Fenntartható Fejlődési Célrendszer 169 feladatát ezeken a szűrőkön áteresztve a 13. cél alatti feladatokon felül számos további klímavédelmi feladatot³⁰ találunk. Az alábbi felsorolás inkább konzervatív igyekszik lenni: nem tartalmazza például az éghajlatvédelmet a populáció stabilizálásán keresztül támogató feladatokat.³¹ Ugyanakkor a „fenntartható” jelzőt, követelményt úgy értelmezzük, a javaslattevő OWG szóhasználatának és szándékainak szellemében, mint ami „klímavédelmi szempontból (is) kielégítő”. A szűrésem összesen 44 feladattal egészíti ki a dedikált klímacél öt feladatát, az alábbiak szerint.

Mitigációs elemek az SDG-rendszer feladataiban (összesen 12 feladat)

Az egyik *legnagyobb mitigációs potenciállal* bíró feladat az, amely az *óceánok savasodásának* veszélyét kívánja *elhárítani*. Az óceánok savasodásának megállításához ugyanis a *nettó zéró CO₂-kibocsátás* feltétlen szükséges lenne.

14.3 A lehető legjobban **visszafogjuk az óceán savasodását** (...)

Megújuló energiákra való átállás, és energiahatékonyság:

7.2 2030-ra jelentősen megnöveljük a **megújuló energiák részarányát** a világ energiaellátásában.

7.3 2030-ra világviszonylatban **megduplázzuk az energiahatékonyság** fejlesztésének ütemét.

7.a 2030-ra megerősítjük a nemzetközi együttműködést, hogy megkönnyítsük a hozzáférést a **tiszta energia kutatásához** és technológiáihoz, beleértve a megújuló energiát, az energia hatékonyságot, a fejlettebb és tisztább fosszilis tüzelőanyag-technológiát, továbbá támogatjuk a befektetéseket (...) a tiszta energia technológiákba.

12.c A nemzeti sajátosságok figyelembevételével ésszerűsítjük azokat az állami támogatásokat, amelyek a piac torzításával a **fosszilis tüzelőanyagok** pazarló **használatát** ösztönzik, így többek között átalakítjuk az adózás szerkezetét, és környezeti hatásaik alapján **kivezetjük a káros támogatásokat** onnan, ahol még léteznek; (...)

Közösségi és egyéni közlekedés megújuló alapokon:

11.2 2030-ig **mindenkinek** hozzáférést biztosítunk biztonságos, megfizethető, elérhető és **fenntartható közlekedési rendszerhez**, (...)

³⁰ A felsorolásban a feladatok pontos megnevezéséből (...) jelzéssel elhagytuk a klímavédelemre nem vonatkozó részeket.

³¹ Ilyenek, a teljesség igénye nélkül, pl. a 4.1, 4.3, 4.5, 4.a feladatok.

Vállalati dekarbonizáció:

12.6 Arra ösztönözzük a **vállalatokat**, különösen a nagy és nemzetközi cégeket, hogy vegyenek át **fenntartható gyakorlati megoldásokat**, illetve, hogy beszámolási rendszerük tartalmazzon a működésük és hatásuk fenntarthatóságára vonatkozó információt.

CO₂-nyelők regenerációja és bővítése:

15.1 (...) 2020-ra biztosítjuk a szárazföldi és édesvízi ökoszisztémák és **ökoszisztéma-szolgáltatásaink** megőrzését, **helyreállítását** és fenntartható használatát, különösen **az erdők, vizes élőhelyek, hegyek és száraz területek** esetében.

15.2 (...) 2020-ra minden erdőtípusban **fenntartható erdőgazdálkodás** legyen, megállítjuk az erdőirtást, **helyreállítjuk a leromlott erdőket**, és világszerte jelentősen **menöveljük az erdőtelepítést és erdőfelújítást**.

15.4 2030-ra biztosítjuk a **hegyvidéki ökoszisztémák megőrzését**, (...).

2.4. 2030-ra megteremtjük a **fenntartható** élelmiszertermelő rendszereket és olyan (...) **mezőgazdasági módszereket** valósítunk meg, amelyek támogatják az ökoszisztémák fenntartását és fokozatosan **javítják a föld és a talaj minőségét**.

15.3 2030-ig leküzdjük a sivatagosodást, **helyreállítjuk a leromlott talajokat és termőföldeket**, ideértve a sivatagosodástól, aszálytól, illetve árvizektől sújtott területeket, és arra törekszünk, hogy a világon a talajmérleg (azaz a helyreállítás és leromlás különbsége) pozitív legyen.

Kombinált (mitigáció és adaptáció) elemekkel bíró feladatok (összesen 12 feladat)

A vizes ökoszisztémák rehabilitációja mitigációs és adaptációs szempontból egyaránt jelentős:

6.6 2020-ra védelem alá helyezzük és **helyreállítjuk a vízzel kapcsolatos ökoszisztémákat**, beleértve a hegyeket, erdőket, vizes élőhelyeket, folyókat, felszín alatti vizeket és tavakat is.

Általános erőforrás-hatékonyság, és decoupling (utóbbi csak behatároltan lehetséges!):

Ezek a teendők voltaképpen a körkörös gazdaságot célzó feladatok halmazához tartoznak.

8.4 2030-ig a fejlett országok irányításával fokozatosan javítjuk a **globális erőforrás-hatékonyságot** a fogyasztásban és a termelésben, továbbá arra törekszünk, hogy a gazdasági növekedés elkülönüljön a környezet pusztítástól, összhangban a Fenntartható Fogyasztásra és Termelésre Irányuló Tízéves Keretprogrammal.

12.1 Végrehajtjuk a **Fenntartható fogyasztásra és termelésre vonatkozó tízéves kerettervet**, úgy, hogy abban (...) a fejlett államok vállalnak kezdeményező és vezető szerepet (...)

12.2 2030-ig megvalósítjuk a **természeti erőforrásokkal való fenntartható és hatékony** gazdálkodást.

12.3 2030-ig felére **csökkentjük** az egy főre jutó globális élelmiszer-**pazarlást** a kereskedelemben és a fogyasztóknál, valamint csökkentjük az élelmiszer-**veszteségeket** az alapanyag-termelés során és az ellátási láncok mentén, ideértve a betakarítási veszteséget.

12.4 2020-ra elérjük, hogy a **vegyszerek és hulladékok** egész életciklusuk során való használata és kezelése környezetvédelmi szempontból megfelelően és az elfogadott nemzetközi keretmegállapodásokkal összhangban történjen, és jelentősen **csökkentjük azok levegőbe, vízbe és**

talajba **történő kibocsátását**, hogy minimalizáljuk az emberi egészségre, illetve a környezetre gyakorolt kedvezőtlen hatásukat.

Fenntartható és reziliens infrastruktúra:

9.1 Minőségi, **megbízható, fenntartható és állóképes**, mindenki számára megfizethető és egyenlő esélyekkel elérhető infrastruktúrát építünk ki, ideértve a regionális, illetve határokon átnyúló létesítményeket, (...).

9.4 2030-ra az erőforrások hatékonyabb felhasználása, valamint a **tiszta és környezetbarát technológiák** és ipari eljárások alkalmazása révén fenntartható szintre fejlesztjük az infrastruktúrát és korszerűsítjük az ipart minden országban (...)

11.6 2030-ig **csökkentjük** a városok egy főre jutó, **kedvezőtlen környezeti hatásait**, különös figyelemmel a **levegőminőségre** (...).

Közlekedési igények csökkentése:

9.c Jelentősen növeljük az **információ- és kommunikáció-technológiához való hozzáférést** (...)

Közösségi, egészségi és rekreációs célokat szolgáló zöldterületek fejlesztése és védelme:

11.4 Fokozzuk erőfeszítéseinket **a világ kulturális és természeti örökségének megóvására és megvédésére**.

11.7 2030-ra biztosítjuk, hogy **mindenkinek**,(...) rendelkezésére álljanak biztonságos, befogadó, elérhető **zöld- és közterületek**.

Adaptációs elemek az SDG rendszer feladatai közt (összesen 8 feladat)

Települések klíma-rezilienciája:

1.5. 2030-ra **állóképessé és alkalmazkodóképessé** tesszük a szegények és a kiszolgáltatott helyzetben lévők életkörülményeit, **csökkentve** ezzel **az éghajlattal összefüggő** szélsőségekkel (...) szembeni **kitettségüket** és sebezhetőségüket.

11.5 2030-ig jelentősen **csökkentjük a természeti csapások**, ezen belül a vízzel kapcsolatos katasztrófhelyzetek érintettjeinek, halálos **áldozatainak számát**, illetve az okozott gazdasági károk globális GDP-hez viszonyított arányát (...)

11.c **Támogatjuk** a legkevésbé fejlett államokat fenntartható és **ellenálló**, helyi anyagokat felhasználó **épületek létrehozásában**, ideértve az anyagi és műszaki segítség nyújtását.

11.b 2020-ra jelentősen növeljük azon városok és más települések számát, amelyek összehangolt politikai irányelveket és terveket fogadnak el és alkalmaznak (...), **az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a természeti csapásokkal szembeni tűrő- és megújuló-képesség** érdekében; (...)

Mezőgazdasági rendszerek, élelmiszertermelés klíma-rezilienciája:

2.4. 2030-ra (...) ellenálló és rugalmas **mezőgazdasági módszereket** valósítunk meg, amelyek (...) támogatják az ökoszisztémák fenntartását, **erősítik a klímaváltozáshoz**, a szélsőséges időjárás-hoz, a szárazsághoz, árvizekhez és egyéb katasztrófákhoz **való alkalmazkodás képességét**, (...).

2.5. 2020-ig elérjük, hogy **fennmaradjon a magvak, termesztett növények, haszon- és háziállatok, illetve vadon élő rokonfajaik genetikai sokfélesége**, többek között nemzeti, regionális és nemzetközi szinten megfelelően irányított és diverzifikált vetőmag- és palánta bankok révén, (...).

2.a. Növeljük a vidéki infrastruktúrákba, mezőgazdasági kutatási és fejlesztési szolgáltatásokba, technológiai fejlesztésbe, növénytermesztési és állattenyésztési **génbankokba** történő beruházásokat (...)

Egészségügy klíma-rezilienciája:

3.d. Megerősítjük valamennyi ország, különösen a fejlődő országok képességét és felkészültségét a nemzeti és globális egészségügyi **kockázatok korai előjelzése, csökkentése**, valamint kezelése terén.

Klímavédelemmel kapcsolatos megvalósítási eszközök, és jó kormányzás a feladatokban (összesen 12 feladat)

Fenntarthatóság a közoktatásban és képzésben:

4.7 2030-ra biztosítjuk azt, hogy minden tanuló megszerzi a fenntartható fejlesztés előmozdításához **szükséges tudást és készségeket**, (...).

12.8 2030-ig biztosítjuk, hogy az emberek mindenhol megfelelő **ismeretekkel és tudatossággal rendelkezzenek a fenntartható fejlődéssel** és a természettel való harmonikus együttélést lehetővé tévő életmóddal **kapcsolatban**.

Technológia-transzfer és kutatásfejlesztés:

12.a Támogatjuk a fejlődő államokat tudományos és technológiai teljesítőképességük megerősítésében, hogy a **fenntartható fogyasztási és termelési szokások** irányába mozduljanak el.

17.8 2017-re teljes mértékben működőképessé tesszük a legkevésbé fejlett országoknak szánt **technológiabankot**, valamint a tudomány, technológia és innováció **oktató-továbbképző rendszerét**, továbbá fokozzuk ezen országokban a kiszolgáló alaptermotechnológiák használatát, különösen az információs és kommunikációs technológiáikét.

17.7 Elősegítjük, hogy a fejlődő országokban **kedvező feltételekkel** valósuljon meg a környezetbarát technológiák fejlesztése, átadása, megismertetése és elterjesztése, beleértve a kölcsönös megállapodás alapján adott koncessziós és más kedvezményes feltételeket.

17.16 Fokozzuk a **Globális Együttműködést** a Fenntartható Fejlesztésért, kiegészítve olyan, többféle érdekcsoportból álló **társulásokkal**, melyek mozgósítják és megosztják a tudást, szakértelmet, technológiát és a pénzügyi erőforrásokat, így támogatva minden országot, legfőképpen a fejlődő országokat a Fenntartható Fejlesztési Célok elérésében.

Klíma-reziliencia, kockázatkezelés az integrált tervezésben kormányzati szinten:

11.b 2020-ra jelentősen növeljük azon városok és más települések számát, amelyek összehangolt **politikai irányelveket és terveket** fogadnak el és alkalmaznak (...), **az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a természeti csapásokkal szembeni tűrő- és megújuló-képesség** érdekében; továbbá a **kormányzati munka minden szintjén** átfogó katasztrófa-kockázatkezelést fejlesztünk ki és vezetünk be, a Katasztrófa-kockázatok csökkentésére irányuló 2015-30 közti Sendai Keretmegállapodásnak megfelelően.

Fenntartható közbeszerzés:

12.7 Előmozdítjuk a **fenntartható közbeszerzési gyakorlatokat** (...)

Erőforrás-mozgósítás a természetvédelem és erdőgazdálkodás számára:

15.a **Mozgósítunk és jelentősen megnövelünk minden lehetséges pénzforrást** a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák megőrzése és fenntartható használata érdekében.

15.b **Jelentős erőforrásokat** mozgósítunk, valamennyi forrásból, minden szinten, hogy fedezhessük a fenntartható erdőgazdálkodás költségeit és megfelelő **ösztönzőket biztosítunk** a fejlődő országok számára az ilyen gazdálkodás elősegítésére, ideértve az erdővédelmet és az erdőfelújítást.

Adatgyűjtés, indikátorok, mérőmódszerek, fenntarthatósági mutatók a kormányzati tervezésben és jelentésekben:

15.9 Az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség **adatait 2020-ig beépítjük a nemzeti és helyi szintű tervezésbe**, a fejlesztési folyamatokba, a szegénység enyhítésére irányuló stratégiákba, valamint a **nyilvántartásokba és elszámolásokba**.

17.19 2030-ig a meglévő kezdeményezésekre építve fejlesztünk ki olyan **módszereket a fejlesztés fenntarthatóságának mérésére**, amelyek kiegészítik a bruttó hazai terméket (GDP-t), és a fejlődő országokban támogatják a **statisztikai kapacitások bővítését**.

Bátran állíthatjuk, hogy ezen feladatok bevonása egy SDG-klímacsomagba nem erőltetett, ezek végrehajtásának klímavédelmi vonatkozásai valósak és közvetlenek. Azt is megismételjük, hogy a válogatás még így is konzervatív, visszafogott. Még egyszer, felsorolásszerűen, az ezen feladatok végrehajtása esetén elért eredmények:

Települések klíma-rezilienciája, egészségügy klíma-reziliens működése, mezőgazdasági rendszerek, élelmiszertermelés klíma-rezilienciája, fenntartható és klíma-reziliens infrastruktúra; a vizes ökoszisztémák rehabilitációja mitigációs és adaptációs szempontból egyaránt jelentős; a mitigációhoz járul hozzá a természetes növénytakaró CO₂-nyelőinek regenerációja és bővítése, az általános erőforrás-hatékonyság, és decoupling (utóbbi csak behatároltan lehetséges!), a vállalati működés dekarbonizációja, az energiatermelés megújuló energiákra való átállása, és az energiahatékonyság.

Az egyik legnagyobb mitigációs potenciállal bíró feladat az óceánok savasodásának elhárítása, hiszen az óceánok savasodásának megállítása önmagában is nettó zéró CO₂-kibocsátást jelentene. Szintén mitigációs hatású a közlekedési igények csökkentése, a közösségi és egyéni közlekedés megújuló alapokra helyezése, valamint a közösségi, egészségi és rekreációs célokat szolgáló mesterséges és természetes zöldterületek fejlesztése és védelme.

A klímavédelmet általában támogatja a fenntarthatóság megjelenítése és oktatása a közoktatásban és képzésben, és az ez irányú technológia-transzfer és kutatásfejlesztés.

A klímareziliencia, és kockázatkezelés szempontjai érvényesülnek az integrált tervezésben kormányzati szinten. A fenntarthatóság a közbeszerzések során prioritást élvező szempont. A természetvédelem és erdőgazdálkodás számára mozgósítják a szükséges erőforrásokat. És végül átalakul és továbbfejlődik a kormányzati és tudományos adatgyűjtés, új indikátorok, mérőmódszerek, jobb fenntarthatósági mutatók jelennek meg és érvényesülnek a kormányzati tervezésben és jelentésekben.

Összefoglalóan túlzás nélkül megállapíthatjuk, hogy a teljes SDG-rendszer mintegy 30%-ban éghajlatvédelmi vonatkozású (!!!), ráadásul igen ambiciózus, magas követelményeket támasztó! Talán merész állításnak hangzik, hogy az SDG-klímacsomag teljeskörű végrehajtása (2030-ig!) megállítaná (megállította volna?) a klímaváltozást, mégis valahol közel jár a valósághoz. Elfogadásának pillantában kétségtelenül ez volt a nemzetközi klímavédelmi politika legátfogóbb és legteljeskörűbb „csomagja”.

A Párizsi Megállapodás „hozzáadott értéke”

Fentiek fényében újra elővéve a 13. SDG „disclaimer”-ét –, „*Elismerve azt, hogy az ENSZ éghajlat-változási keretegyezménye az elsődleges nemzetközi és kormányközi fórum a klímaváltozásra adott globális válasz kialakítására*” – az majdhogynem angolos „understatement”-nek hangzik. Ha ez a félszáz ambíciózus feladat a nemzetközi klímavédelmi erőfeszítések „másodlagos” eredménye, ha ez az „ezüstérem”, akkor mi az az „elsődleges” tartalom, amit ehhez a UNFCCC folyamat 2015 végén hozzátehetett? Vannak-e a 2015 decemberi Párizsi Megállapodásban³² olyan, sajátos, fontos és potenciális hatásában erős *további* feladatok – azaz az SDG-terminológiában „target”-ként értelmezendő megfogalmazások – amelyek a fenntartható fejlődési célrendszer kiegészítéseként, erősítéseként, akár befejezéseként értelmezhetők? És ad-e hozzá ezen tartalmi elemeken felül (ha vannak) még valamit a Párizsi Megállapodás a 2015/70/1. ENSZ-határozathoz?

A kérdés első részét megválaszolandó, megkíséreltük a Párizsi Megállapodás (PA) szövegét olyan szemmel újraolvasni, tanulmányozni, mintha a UN OWG előtt fekvő szakmai javaslat lenne, a tárgyalási folyamat vége felé, amelyet felhasználva az elnökségi szakértői munkacsoportnak „target”-javaslatokat kell visszamutatnia a következő ülészakon. A szöveg azon részait, rendelkezéseit, amelyek már szerepelnek (amint azt fentebb bemutattuk) az SDG-rendszer valamely pontján, jóleső érzéssel „ki lehet pipálni”, mint az OWG-ben eddig elvégzett munka újabb megerősítését. (Ilyenek többek között, de nem kizárólag, a természetes CO₂-nyelő rendszerek megóvására, rehabilitálására, növelésére vonatkozó részek³³.) Kiszűrhetők továbbá a UNFCCC-specifikus technikai-jogi részek, amelyek a Keretegyezmény eddigi szervezeti működését hivatottak összehangolni a PA rendelkezéseinek végrehajtásával. Egy ilyen válogatás, elemzés eredményeként végül adódik egy a PA szövegéből összeállítható, (legalább) tíz „feladatból” álló többlet, amelyet az alábbiakban „SDG-formátumban” mutatunk vissza és kommentálunk.

13/PA 1. A **globális átlaghőmérséklet emelkedését** jóval az iparosodás előtti átlaghőmérsékletnél **2 °C**-al magasabb hőmérsékletszint **alatt tartjuk; egyúttal arra törekedve, hogy** a hőmérsékletemelkedés az iparosodás előtti átlaghőmérséklet feletti **1,5 °C mértékre korlátozódjék**, felismerve, hogy ez jelentősen csökkentené az éghajlatváltozás kockázatait és hatásait.³⁴

Az SDG-rendszer „klíma-csomagjából” hiányzik a maximális felmelegedési korlát konkrét megjelölése, nem is beszélve a másfél fokos „törekvésről”. Ez mindenképp szükséges referencia, egyrészt a korábbi UNFCCC-tárgyalások fényében, másrészt – a jelenből visszatekintve – az IPCC 1,5 oC-ra vonatkozó jelentése után. Az SDG-csomag keretében tett, mitigációs hatású erőfeszítések, intézkedések ezt a feladatot támogatják.

13/PA 2. Törekszünk arra, hogy **mielőbb elérjük az üvegházhatású gázok kibocsátásának globális tetőzését**, valamint az követően **törekszünk a gyors csökkentés elérésére**, hogy a jelen század második felében egyensúly jöjjön létre az üvegházhatású gázok emberi eredetű forrásokból való kibocsátásai és a nyelők eltávolításai között.³⁵

³² A Párizsi Megállapodás (továbbiakban PA), – hivatalos magyar szóhasználatban „Egyezmény” – (életbe lépett 2016 november 4.) hivatalos szövegét lásd pl.: <https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09r01.pdf>; magyarul: Magyar Közlöny 73. szám, 2016 május 25., 5630-5660 old.

³³ PA 5.1,2; 7.2;

³⁴ Paris Agreement (PA) 2.1.

³⁵ PA 4.1.

Az SDG-klímacsomag voltaképpen a mitigáció részletes eszközzintű feladatait adta meg, a különböző igazgatási-szakpolitikai-gazdasági területeken. Az sehol sincs kimondva, hogy ezek összhatását tekintve a sürgős cél a kibocsátások globális összértéke növekedésének megállítása, illetve „gyors” csökkentés megindítása. Márpedig valójában ezen mérhető le, hogy kvantitatív szempontból hogyan ítélendő meg, elegendő-e az az eredmény, amit az SDG-végrehajtással kapcsolatban jelentenek a Tagországok az önkéntes beszámolási mechanizmusban.

13/PA 3. **Tagállami szinten** kidolgozunk, **bejelentünk és fenntartunk** egymást követő, teljesíteni kívánt nemzetileg meghatározott **hozzájárulásokat**. Nemzeti **mérséklési intézkedéseket vezetünk be** e hozzájárulások célkitűzéseinek teljesülése érdekében. **Ötévenként bejelentjük** nemzetileg meghatározott hozzájárulásainkat, (...) – **melyeket a Tagállamok** az ambíciószintjük növelése érdekében **bármikor emelhetnek** –, illetve elszámolunk a nemzeti szinten meghatározott hozzájárulásainkkal.³⁶

A PA új elemként hozza a Nemzetileg Meghatározott Hozzájárulásokat (NDC-k), illetve ezek nyilvános bejelentését, nyilvántartását és rendszeres megújítását. Felhívjuk a figyelmet, hogy az, hogy a vállalatok ambíciószintje, – magyarul: a vállalat mértéke – menet közben is emelhető, a tudomány új eredményei, illetve az illető ország lehetőségei függvényében, már a UN OWG munkája során is a „targetek” értelmezéséhez tartozó egyik tulajdonság volt.

13/PA 4. Növeljük az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásaihoz való alkalmazkodóképességünket, fejlesztjük az éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességünket, és csökkentjük e téren a kiszolgáltatottságot.³⁷ Az **alkalmazkodási fellépésünk** országos léptékű, figyelembe veszi a nemek közötti egyenlőség szempontját, **részvételen alapuló, teljesen átlátható** megközelítést követ, valamint a **legjobb tudományos ismereteken, hagyományos tudáson, és helyi tudásrendszereken alapul**³⁸.

Ennek a feladatnak a „többlet”-jellege talán vitatható. Az alkalmazkodással kapcsolatban, mint fent láttuk, legalább 20 különböző feladat szerepel az SDG-rendszerben. Az inkluzivitás, a nemek közti egyenlőség, az átláthatóság, illetve a tudomány-alapú politika-alkotás mint követelmény szintén horizontálisan jelen vannak. Ugyanakkor a reziliencia, az adaptáció növelését célzó intézkedésekkel kapcsolatban a PA-ban az állampolgári részvétel és az átláthatóság követelményei talán erősebben és közvetlenebbül vannak kötve. (Az SDG-rendszer a 16-os, „kormányzati” cél alatt hozza, általános értelemben azt a követelményt, hogy „Minden szinten biztosítjuk a befogadó, fogékony, képviselaten és részvételen alapuló döntéshozást”³⁹.)

13/PA 5. Az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásaival összefüggő **veszteségek és károk elhárításának, minimalizálásának és kezelésének fontosságára** tekintettel – ideértve a szélsőséges időjárási jelenségeket és a lassan kialakuló jelenségeket –, erősítjük a **közös** fellépést és a **támogatást**, adott esetben a **veszteségek és károk orvoslására szolgáló Varsói Nemzetközi Mechanizmuson** keresztül is, mely ennek érdekében **továbbfejleszhető és megerősíthető**.⁴⁰

Az éghajlatváltozással kapcsolatos kárelhárításra vonatkozó rendelkezések a PA egyik fontos újdonságát adták. Ez mindenképp meghaladja és kiegészíti az SDG-rendszer fejlesztési, segítségnyújtási rendelkezéseit és mechanizmusait.

³⁶ PA 4.2, 9, 11, 13.

³⁷ PA 8.1.

³⁸ PA 7.1, 5.

³⁹ SDG 16.7

⁴⁰ PA 8.1., 2., 3.

13/PA 6. Erősítjük az együttműködést az **éghajlatváltozással kapcsolatos oktatás, képzés, társadalmi tudatosság, a nyilvánosság részvétele, valamint az információkhoz való nyilvános hozzáférés támogatása, információk, bevált gyakorlatok, tapasztalatok és tanulságok megosztása, valamint az átlátható, kellő időben történő és pontos tájékoztatás** biztosítása érdekében.⁴¹

A PA megfogalmazása az éghajlatváltozással kapcsolatos oktatással, képzéssel, tudatformálással kapcsolatban sokkal hosszabb, konkrétabb és részletekbe menőbb, mint az SDG rendszerben szintén meglévő, hasonló tárgyú feladatok.

13/PA (a) Arra törekszünk, hogy a **pénzügyi források áramlása összhangban álljon az** üvegházhatású gázok alacsonyabb szintű kibocsátására és az éghajlatváltozással szembeni ellenálló képesség fejlesztésére irányuló **erőfeszítésekkel**.⁴²

Az SDG-rendszerben a 12. c feladat beszél, óvatos megfogalmazásban, a káros támogatások, így a fosszilis tüzelőanyagok állami támogatása kivezetéséről. A PA megfogalmazása sokkal átfogóbb és proaktívabb módon rendelkezik erről a kérdésről, bár nyilván befoglalón tartalmazza a 12.c.-t.

13/PA (b) A fejlett tagállamok pénzügyi forrásokkal támogatják a fejlődő országokat a kibocsátáscsökkentésben és az alkalmazkodásban, és **kétévente átlátható és következetes tájékoztatást nyújtanak** a részes fejlődő országoknak az állami beavatkozások keretében nyújtott és mozgósított **támogatásról**.⁴³

13/PA (c) A kölcsönös bizalom kialakítása és a hatékony végrehajtás érdekében, a fellépésre és támogatásra vonatkozóan **nagyfokú átláthatóságot biztosító keretrendszert hoztunk létre**, ideértve a nemzeti közleményeket, a kétéves jelentéseket és a kétéves aktualizálási jelentéseket, a nemzetközi értékelést és felülvizsgálatot, valamint a nemzetközi konzultációt és elemzést is. Az átláthatósági keretrendszer **tartalmazza a** nemzetileg meghatározott **hozzájárulások teljesítését**, valamint az alkalmazkodási fellépések során elért **eredmények tisztázását és nyomon követését** is, ideértve a jó gyakorlatokat, a prioritásokat, a szükségleteket és a hiányosságokat, továbbá lehetőség szerint **teljes áttekintést ad az összes nyújtott támogatásról**.⁴⁴

Mint ismeretes, a PA egyik erőssége az az átláthatósági keretrendszer, „kirakat” amely folyamatosan mutatja a részes országok vállalásait és teljesítését. A fenti két pontban részletezett információk szolgáltatása – legalábbis elvben, a kötelezettség szintjén – nem időközi, rész kérdésekre szorító, és önkéntes, mint az SDG-vállalások esetében, hanem (hangsúlyozzuk: elvileg) teljeskörű, kötelező és folyamatos. Ez komoly jelentőséggel bír.

13/PA (d) **Létrehoztuk a jelen Megállapodás rendelkezéseinek** végrehajtását támogató, és az azoknak **való megfelelést elősegítő mechanizmust**.⁴⁵ A mechanizmus egy jellegénél fogva **szakértőkből álló, támogató bizottságból áll**, amely **átlátható**, peren kívüli és nem büntető **módon működik**. A Részes Felek kibocsátás-csökkentési és alkalmazkodási **jelentéseiket** és tájékoztatásait technológiai **szakértői felülvizsgálatnak vetik alá**.

⁴¹ PA 7.A., 11.1.

⁴² PA 2.1.c.

⁴³ PA 9.1., 2.7.

⁴⁴ PA 13.1.-5.

⁴⁵ PA 15.1.,2., valamint 13.11.

A PA végrehajtásának ellenőrzésében a tudományos-technikai szakértők komoly szerephez jutottak. A Megállapodás igyekszik politikai síkról szakmai síkra terelni azt, ami végsősoron valóban elsősorban tudományos ténykérdés: hogy tudniillik kielégítő-e az előrehaladás a klímaváltozás magállításhoz, illetve, hogy teljesítették-e vállalásaikat a Részes Felek, Tagállamok. Ez komoly előrelépés a tudásalapú politika, és az objektivitás irányába. Az SDG-rendszer végrehajtásának ellenőrzése, mint fent említettük, politikai testület, a „Magaszintű Politikai Fórum”⁴⁶, illetve végsősoron az ENSZ-Közügyülés kezében van.

Kitekintés: vetélkedés vagy szövetség a 2015-ös „iker-rendszer” ?

Az akadémiai szférából a politikai felé tekintve, megkockáztathatjuk azt a megállapítást, hogy az SDG-rendszer és a UNFCCC PA-rendszere hordoz némi „két szomszédvár”-jelleget. Az SDG-sorozat, mint láttuk, a klímacélnál tesz egy feltűnő gesztust, utalást a UNFCCC-folyamat felé. Szögezzük le, hogy ezt a gesztust a „post-2015 global development regime”, a „2030 Sustainable Development Agenda” nem kapja vissza a – három hónappal későbbi – PA preambulumban, noha megkaphatná. A vájtfülűek a PA Preambulum ezen fordulatából: „*in the context of sustainable development and efforts to eradicate poverty*” kihallhatják a Rio+20 konferencia záródokumentuma és a „Transforming our World” ENSZ-határozat kontextusát, anélkül, hogy azok nevesítve lennének. Megállapíthatjuk, hogy ezzel a UNFCCC egy mellékmondatban elismerte, hogy a klímarendszer *alrendszer*e az öko-szociális rendszernek, ha mégoly fontos is, és a klímavédelem *része* a fenntarthatósági rendszerváltoztatásnak, ha mégoly kulcsfontosságú is.

A két program azonban potenciálisan sokkal erősebben kötődik egymáshoz, mint azt az intézményi – mégoly nemes – vetélkedés esetleg sejteni enged. Az SDG-rendszer nagy érdeme, hogy a klímavédelmet úgy jeleníti meg, mint ami nem „egy tárcára” tartozó ügy, politikaterület, hanem a kormányzás egészében megjelentetni és érvényesíteni szükséges szempont. A félszáz klímavédelemhez kapcsolódó, a rendszerben „elszórt” target konkrétan megadja a kormányzati munka teendőit e téren az agráriumtól a szociális szféráig, az oktatástól az energiaiparig, az egészségügytől településfejlesztésig, a körkörös gazdaságról nem is beszélve. Amit a PA a végső klímacélok tekintetében egyértelműen és összefoglalóan kimond: a 2 – 1,5 fokos korlátot, a plató gyors elérését és a csökkentés megkezdését, a nettó zéró kibocsátásra törekvést, arra vonatkozólag a „Transforming our World” előírja a minimálisan⁴⁷ végrehajtandó intézkedéseket. Az ENSZ-határozat még azt is hangsúlyozza, hogy nem lehet „mazzsolázní”, minden ágazatban végre kell hajtani az oda vonatkozó feladatokat. Az ezt követő, 2015 decemberi Párizsi Megállapodás⁴⁸, mint fent bemutattuk, sajátos, fontos, hiánypótló, és potenciális hatásában erős további feladatokkal – azaz az SDG-terminológiában „target”-ként értelmezendő megfogalmazásokkal – egészítette ki az amúgy is erős fenntartható fejlődési célrendszert. Az SDG-végrehajtás szempontjából mindenképp érdemes, – politikailag, kormányzástechnikailag szólva – ezeket a feladatokat nevesíteni (mint arra fent kísérletet tettünk), és mint a lábjegyzetes utalás megvalósításaként, teljesítéseként hivatkozni rájuk, vagyis a 169 eredetivel együtt kezelni őket.

⁴⁶ High Level Political Forum, HLPF, lásd: <https://sustainabledevelopment.un.org/hlpf>

⁴⁷ Közkeletű tévedés az SDG-rendszerrel kapcsolatban, hogy az egy magas ambíciószintet képviselne. Ezeknek a feladatoknak az összessége, ha valóban időre végre lennének hajtva, arra lenne elegendő, hogy éppen csak elérjük a globális stabilizációt, azaz megszűnne a megújuló erőforrások túlhasználata és teljesülne az emberi jogi egyezmények minimális követelményszintje. Az SDG-rendszer tehát küszöb-jellegű..

⁴⁸ A Párizsi Megállapodás (életbe lépett 2016 november 4.) hivatalos szövegét lásd pl.: <https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09r01.pdf>; magyarul: Magyar Közlöny 73. szám, 2016 május 25., 5630-5660 old.

A Párizsi Megállapodás azonban jóval többet jelent, mint 10 új „targetet” az SDG 13 alá. Az SDG-rendszert életbe léptető ENSZ-határozat ugyanis, mint ismeretes, jogilag (még?) gyengébb eszköz, mint a 2015 decemberben elfogadott megállapodás, amely utóbbi mégiscsak egy kötelező érvényű jogi dokumentum, nemzetközi szerződés, amelynek „soft” karaktere nem a formájában van, hanem legfeljebb tartalmában, megfogalmazásainak képlékenységében. A UN FCCC jól tenné, ha a végrehajtás érdekében megkísérelné a PA kötelező erejét,⁴⁹ az SDG13 vonatkozó utalására hivatkozva, kiterjeszteni az SDG rendszer teljes (fent ismertetett) klímavédelmi tartalmára. A PA tudományos-technikai segítő és ellenőrző mechanizmusa konkrét tájékoztatóját mintegy „checklist”-szerűen segíthetik ezek a tagországok által az SDG-vel már úgylát felvállalt teendők, feladatok.

Az Éghajlatváltozási Keretegyezményt alapul vevő klímavédőknek tehát minden erejükkel szorgalmazni és erőltetni kell az SDG végrehajtást, mert ez a keret megteszi azt a szívességet, hogy tárcák alá rendezi, integrálja a kormányzati munka egész rendszerébe a klímavédelmet. Ennek során azonban, egyidejűleg, mindenkor érdemes idézni és hozzáérteni a PA által „hozzáadott” tartalmat, amely a kellő ambíciószintet meg tudja adni.

Ugyanakkor az SDG-klímafeladatok végrehajtásáért felelős köztisztviselők és más szereplők bátran hivatkozzanak a PA kötelező erejére, és használják fel a PA „targetek” kvantitatívát, illetve az Egyezmény végrehajtási eszközeit, mechanizmusait, melyek jóval erősebbek, mint az SDG végrehajtó mechanizmusok.

---

⁴⁹ ... legalább a félszáz „klímás” target esetében

DR. ZLINSZKY JÁNOS

*egyetemi docens,
NKE VTK Vízpolitikai és környezetpolitikai Tsz.,
és
tudományos főtanácsadó,
PPKE JÁK, Környezetjogi és versenyjogi Tsz.*

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán végzett szakbiológusként 1982-ben. Természettudományi doktorátust ugyanitt 1988-ban, PhD fokozatot az Ulsteri Egyetemen (EK) 1993-ban szerzett. 2018-2020 között az Európai Parlament delegáltja volt az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) Igazgatótanácsában és Ügyvezető Testületében. 2014-ben New Yorkban dolgozott, mint az ENSZ 2030-ig hatályos fenntartható fejlesztési célrendszerét létrehozó munkacsoport társelnökének tudományos főtanácsadója. 2009-12 között, a hivatal létrehozásától, a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa Hivatalának Stratégiai és Tudományos főosztályvezetője volt. A magyar EU Tanácsi elnökség alatt (2011 első félévében) az Európai Tanács két nemzetközi környezetpolitikai munkacsoportját (WPEI Global ill. Regional) vezette elnökként illetve alelnökként. 2005-10 között Sólyom László köztársasági elnök környezetpolitikai főtanácsadója volt. 1995 óta oktat fenntarthatósággal és környezetvédelemmel kapcsolatos tárgyakat hazai (PPKE, NKE, ELTE, PTE) és külföldi (Cambridge, Tours/Poitiers, Velence) egyetemeken. 1993-2017 közt a Regionális Környezetvédelmi Központ (REC) vezetőségének tagja, 1991-93 közt a KGI vezérigazgató-helyettese, 1982-91 közt az MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézetének munkatársa volt.

1981 óta házas; három gyermeke családjában kilenc unoka nevelkedik. Nehéz szível gondol az őelöttük álló évtizedek feladataira és várható körülményeire.

Legutóbbi évei meghatározó lelki és szakmai élménye, útikönyve Ferenc pápa 2015-ös, „Áldott légy!” című enciklikája.

GREEN
POLICY CENTER

✉ info@greenpolicycenter.com

www.GREENPOLICYCENTER.com